

A close-up photograph of an elderly person's face, showing deep wrinkles and a serious expression. The person is wearing a light blue surgical mask that covers their nose and mouth. The background is a soft, out-of-focus light blue.

Cserhalmi Imre

IDŐSOTTHON - BELÜLRŐL

66 nap karanténban

Cserhalmi Imre

IDŐSOTTHON
- BELÜLRŐL

66 nap karanténban

KOSSUTH KIADÓ

A könyv megjelenését az Olajág Otthonok támogatta

Szerkesztő
BEDŐ J. ISTVÁN

Borító
HORVÁTH ZSUZSA

ISBN 978-963-544-214-0

Minden jog fenntartva

© Cserhalmi Imre 2020

© Kossuth Kiadó 2020

Borítókép © 123RF

Péternek, Zsófinak és Andrisnak

Ajánló

Cserhalmi Imre sokoldalú személyiség. Egyaránt alátámasztja ezt kacskaringós és tartalmas életútja, de a művei is. Olyan ember, aki az élet során adódó bármely helyzetben és feladatban elsősorban a válaszokat és a megoldásokat keresi.

Aktuális művében azt mutatja meg nekünk, hogyan tudjuk a magunk és a környezetünk javát szolgálni a legképtelenebb körülmények között is. Hogyan tudunk felülemelkedni a kiszámíthatatlanságból eredő feszültségek okozta félelmen és megpróbáltatásokon. És különösen szerencsések vagyunk, hogy mindezt – jó szokásához híven – szórakoztatóan, a tőle megszokott eleganciával és szellemességgel írja le.

Sőt: ezt a művét talán nem is csak irodalmi, hanem a filmes kategóriába is sorolhatjuk. Ugyanis Imre úgy tárja elénk egy három hónapig tartó kényszerű bezártság történéseit, mint egy operatőr. Aki hol a környezetéről, hol a közéleti történésekről, hol pedig önmagáról rögzít jeleneteket, és mindehhez kiváló ritmusérzéssel váltogatja a perspektívákat. Az egyes személyek és történések időről időre ismét felbukkannak, és mindig pont annyit tudunk meg róluk, amennyi ahhoz kell, hogy még kíváncsibbak legyünk a folytatásra.

Pedig, ha van könyv, amit szerintem Imre nem szándékozott megírni, akkor éppen ez az. Úgy ismerem őt, hogy a művei témáját valamilyen belső indíttatás hatására előre és alaposan átgondoltan választja meg. Ugyanakkor ezt az alkotását nem előzhette meg hosszadalmas tervezés, hiszen váratlan kényszerhelyzet szülte. Sem a könyv írója, sem pedig a környezetében élők nem számítottak arra, hogy egy idősotthon mindennapi rutinját mennyire volt ké-

pes felfordítani egy vírus megjelenése – ahogy az egész világ működését is gyökeresen átformálja a pandémiás helyzet.

Ez most nem (bármikor megszakítható) pszichológiai kísérlet. Ez a valóság. Ki hogyan viseli el hosszú heteken keresztül a bezártságot, amikor a szabad mozgás egyenlő lehet az életveszéllyel. Hogyan ingadozik az ember lelkiállapota a szorongás, a félelem és a remény között? Mikor tör elő a kétségbeesés és a harag? Milyen esetlenségek érhetőek tetten a fenntartó döntéseiben? És mikor múlja felül a szabadság iránti vágy a racionalitást? Mennyi mindent tud meghatározni egy jól sikerült libacomb vagy egy félresikerült kelkáposzta-főzelék? És mindezek a történések nem önmagukban léteznek, hanem beleágyazódnak a közélet valóságába – egy olyan valóságba, amelyről nagyon is tanulságos szemelvényeket kapunk az író tollából. S éppen ezek láttatják meg azt is, hogy egy kiművelt és sokat tapasztalt elme milyen – szeretettel és bölcsességgel teli – féltő aggodalommal tekint az emberiség jövője felé.

A karanténnaplóból kiviláglik az is, hogyan képes az ember adaptálódni a körülményekhez és megtalálni a megfelelő válaszokat a feszültséggel és félelemmel teli helyzetben is. Itt a recept elemei a szerető családi kötelékek mellett az emberek iránt érzett empátia, a segítőkészség és az örökös tettvágy. De honnét ered ez a lankadatlan energia, amiből mindez fakad?

A leírtak alátámasztják, hogy a képzelőerőt és a gondolat szabadságát nem lehet falak közé szorítani, még ha erre akadnak is kísérletek az emberiség történelme során. Mert legyen bármilyen szigorú és hosszán tartó is a karantén – egy valódi szabad szellemet sosem lehet bezárni.

Dr. Szirmai Viktor
Főigazgató
Olajág Otthonok

Bevezetés

Azt a világot, amit itt bemutatok, kevesen ismerik, azt a helyzetet, amelyben bemutatom, nagyon sokan.

Négy éve lakom időotthonban, tehát olyan intézményben, amelyik a körülbelül ezer hazai társával együtt az ismert egészségügyi, szociális és politikai okokból a közfigyelem fókuszába került. Meglehetősen sok régi és friss ismeretem van gondozottakról és gondozókról, gyarlóságról és hősiességről, félelemről és humorról, összefogásról és kiszolgáltatottságról, az embereket hol formáló, hol leleplező vészhelyzetekről. És arról is, hogy az *odakinn* és az *idebenn* sokkal szorosabb összefüggésben működik, sokkal jobban hasonlít és egyben különbözik, mint azt gondolhatnánk. Ez az intézmény a maga több száz lakójával csaknem teljesen leképezi a társadalmat: gazdasági és mentális erejét, előítéleteit, értékrendjét, szorongásait, küzdelmeit, megpróbáltatásának érzelmi és morális hullámzásait.

A naplómban erős és tétova, egészséges és beteg, fiatal és főként idős emberek történetei sorjáznak, köztük az enyéim is, miközben kíváncsian és igazságkereső empátiával igyekszem látni, láttatni és legfőképp *megérteni* mindannyiukat. Ez utóbbit szeretném elérni az olvasónál is. Mert bár e napló tárgya időben és térben pontosan körülhatárolt, ábrázolását és a róla való gondolkodásunkat távlatossá teheti a tény, hogy a pandémia világméretű. Talán ez az oka, hogy a jobb időkben szóra sem érdemesnek minősülő jelenségek is messzire nyúló képzettársításokra, olykor talán meglepő összefüggések felismerésére nyújtanak lehetőséget.

A 66 napos, teljes bezártság idején mindössze háromszor hagyhattam el az apartmanomat egy-egy órára. De folyamatos és telefonkapcsolatban voltam sok társammal, korábbi személyes kapcsolatunk révén is, meg azért is, mert a veze-

tőség megkért, hogy beszélgessek olyan lelki rászorulókkal, akiket a bezártságon túl a testi-lelki fogyatékoságuk esetleg a depresszió felé sodorna. E könyv minden szereplőjének megmondtam, hogy naplót írok, mégis mindenki vállalta az őszinteségét. Hálás vagyok érte, és a nagyvonalú gesztusukat azzal viszonozom, hogy mindegyiküknek más nevet adtam ezeken az oldalakon, hátha a rendkívüli helyzet rendkívüli hangulata után már nem vállalnák szívesen, amit akkor gondoltak, tettek vagy mondtak. A folyamatosan engem ért emberi impulzusok mellett erősen hatottak rám – mint mindig – az ország és a világ eseményei, hiszen a tájékozódás bármilyen felfokozott szükségletét is zavartalanul elégítik ki azok a „kütyük”, amelyek ma már a legszűkebb szobában is rendelkezésre állnak. Azt gondolom, hogy a legszemélyesebb sorsot sem lehet eléggé értelmezni a közösségek, a társadalom ismeretének tágabb kontextusa nélkül, és a globális méretű változások, vívmányok és veszedelmek megértéséhez közelebb juthatunk, ha észrevesszük hatásukat egyetlen ember sorsára is. Nemcsak a harang szól mindenkiért, hanem minden gyerekkori kacagás és minden időskori jajszó, és minden időskori mosoly és minden gyerekkori fájdalom is.

Itteni életem négy éve során már a harmadik könyvemet írom és publikálom. Ez a tény minden szónál ékebben mondja el, hogy jól tudok és szeretek itt élni. Természetesen a tollforgatói tisztesség, a hiteles ábrázolás mindent felülíró szakmai követelményének eleget téve azt se hallgatom el, ami nem tetszik, amivel vitám van. Ezért amikor megköszönöm az Olajág Otthonok tulajdonosainak és vezetőinek ezúttal is nyújtott sokoldalú támogatását, egyúttal azt a nagyvonalúságukat is köszönöm, hogy könyvemet nem a marketingtevékenységük részének tekintik, hanem annak, amit más módokon is cselekszenek: *irodalom- és kultúratámogatásnak*. Köszönettel tartozom Bedő J. István barátomnak is, aki legendás szakmai tudásával és széles körű műveltségével szerkesztőként segítette a munkámat.

Rendkívüli idők járnak e könyv lapjain. Rendkívüli helyzetekben – csak úgy, mint a színpadi drámákban – összesűrűsödik az idő. Ilyenkor nagyon sok minden felnagyítódik, láthatóbbá és leplezhetetlenebbé válik. Halálos veszélyeivel, káraival, gyászaival együtt is ritka alkalom arra, hogy többet, jobban, igazabbul lássunk és értsünk. És egyszerűbben. Mert bármi is történt vagy nem történt, nem lehetünk eléggé hálásak azoknak, akiknek köszönhetjük, hogy élünk. *Odakinn is, idebenn is.*

Első fejezet

A lakásból ki se mozduló, tehát abszolút karantén sajnálatos módon lumbágóval kezdődik, de két nővér is meglátogatja éjszaka a szerzőt, aki hamarosan azt érezheti, hogy protestáns lelkész, zsidó rabbi és katolikus plébános lehet egy személyben. Gerinctorna, almakompót, csokinyuszi mellett még egy marseille-i kocsmá áhított képe is feltűnik, meg a takarítás cseppet se álomszerűnek mondható helyzete. A kezdéshez tartozik egy kis ókori olvasmány, egy kis mai politikai élmény, a nagyszerű háziorvosnő, a kedves leveleket küldő főigazgató, Arisztotelész, Puskás, Kádár János, Pavarotti, Barabási Albert-László, Ferenc pápa, Fischer Iván, a szomszéd épületek egy-két hölgylakója is. Kiderül, hogy az apartman hossza 13 lépés, ám a szerző bizonyos értelemben ajtónállóvá válik, hogy nehezen birkózik meg a fénymásoló tonerének cseréjével, hogy az utcára nézve szolidaritáshiányt lát, hogy egy kiló nápolyinak nagyon tud örülni és egy Bach-korál kifog rajta. Ebben a fejezetben két-három tanítvány is szóba kerül és a lakótársak közül Inci, Vanda, Ádám, Hilda, Vicus és Dezső is. A szerzőnek vérnyomásproblémái vannak, a lába is dagad, viszont rájön, hogy miért kapta a Magaviszi megjelölést.

1. nap (március 30.)

Tegnap még csak úgy tudtam felkelni, hogy az oldalamba fordulva óvatosan legurultam a kanapémról, s négykézláb megálltam. Ez a röpké mondat 2-3 perces és nem fájdalommentes műveletet ír le, amelynek a végén jót nevettem magamon: „az már, ugye, az eszedbe se jut, vén majom, hogy fára ugorj!” A nevetés aztán segített – még lassabban! – felállni, végtelen büszkén, hiszen

ahhoz képest, hogy az emberiségnek a lábra álláshoz évmilliókra volt szüksége, én fantasztikus tempót produkálok. Íme a második gyermekkor: a pici gyerek is végtelenül büszke, amikor bizonytalanul egyensúlyozva, pici tá-molygással, de végre megáll a saját lábán.

A szobámban sétálva, kemény íróablakra erősített papírra, kézzel írok, mert óvatosan mászkálni már tudok, de az orvos az ülő testhelyzettől óv a leginkább, merthogy a deréktáji becsípődésem (magyarul: lumbágóm) gyógyulásának perspektíváit erősen rontaná. (El ne felejtsem később elmondani, hogy ezt a becsípődést már a karanténnak kell tulajdonítanom.)

Még azzal is hízelgek magamnak, hogy továbbfejleszttem az antik filozófia gyakorlatát, hiszen Arisztotelész követőinek egy csoportját peripatetikusoknak nevezték, ők csak beszélgetve tanítottak séta közben, én még írok is.

Tréfát félretéve: mindig is a szakmám, hivatásom egyetlen fizikai nehézségének éreztem, hogy sok ülésre kényszerít. Márpedig az életem során bármilyen sok mindennel foglalkoz(hat)tam, azért a tulajdonképpeni pályám mindig az maradt, amit az elsős elemista bizonyítványom tantárgyként így jelölt: írás-olvasás. Most aztán különösen! Sokan ismerik azt a legendás mondatot, amit a leggyakrabban Thomas Mann-nak tulajdonítanak, aki az írói teljesítmény feltételét így fogalmazta meg: 30% tehetség, 70% segg. Most érzem át csak igazán a 70% súlyát! Még szerencse, hogy nem a nyakamon, ahogyan az Faludy György egyik Villon-fordításában olvasható.

Kopogtatnak, pontban 8-kor hozzák a reggelit, nem is akárcik: a vezető ápoló és a főnővér. A küszöbön állva adják át a nejlonzacskós csomagot, amelyben sajt, alma és kenyér van. Milyen folyadékot kérek? – kérdezik. Hideg tejet. Csak meleg van. Nagyobb bajom ne legyen. Befőttesüvegembe öntik. Elkérik az ételhordómat, délben majd abban hozzák az ebédet. A jelenetből könnyen következtethető, hogy mától kezdve már a totális karanténban élünk, az apartmanjából senki sem mozdulhat ki. A nejlonzacskóra ragasztott cédulán nemcsak a nevem meg az apartmanom címe áll, hanem az is, hogy $R=B$ és $T=B$. Ez azt jelenti, hogy másfél hónappal korábban, amikor előre kellett megjelöl-

nöm, mit kérek a 8 választható menü közül, akkor erre a napra reggelire is, tízóraira is a B-t jelöltem meg. Az már számomra is felfedezés, hogy a cédulán, a nevem előtt ez szerepel: Magaviszi. Idézőjelben. Hogy a konyhán ezt az előnevet adták nekem, sose tudom meg karantén nélkül.

Ugyanis még a normális időkben az volt a rend, hogy reggelizni is, ebédelni is csak be kellett ülni az étterembe, ki-ki a maga turnusába és asztalához. De ha valaki – mint én is – úgy találta, hogy a reggelinek kár ekkora hókuszpókuszt csapni, a konyha ablakánál átvehette az arra a napra általa rendelt reggelijét, aminek a kiadása közben egy listáról kihúzták a nevét. Aki nem az asztalához kéri a reggelijét, az maga viszi, világos. Így lett nekem kisnemesi előnevem a Magaviszi.

Ha már itt tartunk, azt is elmondom, miért van ételhordóm. Ha valaki úgy vélte, hogy nem tud délben pontosan az étterembe érkezni a turnusa kezdő időpontjára (én például déli 12-re), reggel lerakhatta az ételhordóját az étterem végében lévő polcra, és délutánig, amíg az étterem be nem zárt, felvehette az ételhordójában az ebédjét. Nagyon sokszor éltem ezzel a lehetőséggel, mert sok házon kívüli tennivalómat akadályozta, sőt lehetetlenné is tette volna ennek a megoldásnak a hiánya.

Miközben az ebédemet a küszöbön átadja, a főnővérnek még arra is van ideje, hogy megkérdezze: beszéltem már Petró Katával? A házi orvosomról van szó, aki itt rendel az otthonban. Az otthonban több házi orvos dolgozik, szakrendelések is vannak, sőt két kórházi részleg is. Petró doktornő fiatal, de az életkorához képest szakmailag már jelentős tapasztaltságot mutat, és ami nem életkor kérdése: körültekintő, figyelmes, segítőkész.

Akkor most következnek a lumbágóm története. Egybeesik a karanténéval. Március 4-én jöttem haza többnapos vidéki távollét után, és már várt dr. Szirmai Viktor főigazgató aznap kelt körlevele, amelyben arról értesíti a lakókat, hogy a portaszolgálatnál a látogatóknak jelentkezniük kell, továbbá hogy kötelező kézi fertőtlenítést vezetnek be több helyen, a két említett kórházi részlegben látogatási tilalmat rendelnek el, bezárják az otthonban lévő uszodát, és

aki autójával érkezik a mélygarázsba, már ott fertőtlenítsse a kezét, csak azután menjen fel az apartmanjába. És hosszan, részletesen írja le mindazokat a teendőket (kézmosás, tüsszentés, távolságtartás stb.), amiket azóta több milliárd ember kívülről fúj.

Néhány nappal később, a március 10-i körlevelében a főigazgató általános látogatási tilalmat rendel el, elhalasztja a tervezett közösségi rendezvényeket, március 16-án már elrendeli a kijárási tilalmat is, de a kertet, a büfét, a mosodát, az éttermet, a házi patikát stb. még mindenki használhatja. Viszont ha valaki elhagyja az otthon területét, a visszatértekor automatikusan kéthetes karanténba kerül, két hétig ki sem léphet az apartmanjából. Ekkor születik meg bennem a lumbágóm ötlete...

Kis kitérőt kell tennem. Soha, sehol sem titkoltam, hogy bölcs cselekedet volt – csaknem négy éve – ideköltözni. Az itteni, jó életnek egyetlen állandó kellemetlensége, kilátástalannak látszó gondja a takarítási mizéria. A szerződés szerint hetente egyszer kapok takarítást és évente kétszer nagytakarítást. Ez utóbbit már évek óta nem, vagy csak erősen késve tudják teljesíteni, és amikor Judit asszony máshol vállalt munkát – négy éve az egyetlen takarítónő az én itteni életemben, aki teljes erőbedobással akart és tudott is takarítani –, azóta inkább csak a piszok simogatásának nevezhetném, amit csinálnak. Ráadásul tudják, hogy szívességet tesznek, mert egy-két nagyon is átmeneti hét kivételével még nem volt rá példa, hogy annyian lettek volna, amennyire szükség és státusz van. Néha hatalmas kapkodással irányítják át őket egyik épületből a másikba, valamennyire pótlendő a létszámihiányt, előfordult, hogy felvettek egy komplett idiótának bizonyult takarítási főnököt, aki mappával a kezében szaladgált és naponta két hosszadalmas értekezlettel „irányított”. A déli értekezleten akkor is kötelező volt a takarítónőknek megjelenni, ha emiatt félbe kellett hagyniuk az apartman takarítását, ezzel is javítva az érintett lakó komfortérzetét... Azt vélem látni, hogy ennek a területnek huzamosabb ideje nincs felelős gazdája. Nem tudok róla, hogy bárki is konkrétan ellenőrizné a munkájukat, pedig azt részletes protokoll írja elő, tehát hivatalos dokumentum alapján folyhatna a számonkérés. Így aztán már reggel azzal

jönnek, hogy betegek, mindenük fáj, panaszkodnak, hogy folyamatosan gyengébb színvonalú takarítószert kapnak. Akad, aki frissen sminkelve, ragyogóan festett hosszú műkörmökkel dolgozik, és nincs a munkának olyan szakasza, ami közben ne tudnák mobiltelefonon és folyamatosan intézni otthoni ügyes-bajos dolgaikat. A kávé- és ebédszüneteikhez kemény öntudattal ragaszkodnak, gyakran láthatók kedélyesen beszélgetve a folyosókon.

Természetesen ez nem mindegyikükre vonatkozik, de a többségre bizonyosan. Ha naponta megvan a hatórányi tiszta munkaidejük, sokat mondok. És merem is mondani, mert a takarításhoz elég jól értek, a lumbágómat is ennek köszönhetem. Egyébként kedvesek, mosolygósak, kiváló a humorérzékük, „emberileg” *no problem*. Nagy a fluktuáció, és a távozottak túlnyomó többsége a kevés pénzre hivatkozva miatt ment el. Ha belépve a lakásba, a takarítónő így kezdi: „mit csináljak?”, holott pontos előírása van rá, ha azt kérdezi: „azt is csináljam?”, holott kötelessége; ha azt mondja, hogy ezt vagy azt a takarítószert én vegyem meg, holott a cég ellátja vele, de szerinte az nem jó minőségű... nem folytatom. Nem tudom megítélni, persze, hogy ez anyagi vagy vezetési probléma, de ahogyan az általános elégedettségemet, jóérzésemet, sok mindenben őszinte köszönetemet, úgy ezt a háborgásomat se titkoltam soha, sehol, most mégis jólesik leírnom. Hiába, az írás terápia is!

A fentiek után nem meglepő, hogy úgy gondoltam, itt az alkalom megszabadulni a hetenkénti takarítási mérgeződésemtől: ha karantén, legyen teljesen az. Ne hozzanak nekem hetenként a városból vírust a takarítónők, inkább takarítok magam. Édesanyám nagyon megtanított erre (ezért is látom ennyire kritikusnak ezt a szolgáltatást), hát most lesz rá időm. Online módon, a gyerekeim jóvoltából vettem gyorsan egy porszívót, és szinte boldogan estem neki a munkának. Jó erős gép, szinte magába szívta a szőnyeget is, kicsit ki is jöttem a gyakorlatból, kicsit „éreztem” is közben baloldalt a derekam, de jól esett nagyon.

Hát nem kellett volna ilyen önfeledten élveznem, illetve arról megfedkez-
nem, hogy már a derekam se a régi. Délután már fáj, estére még jobban, más-

nap reggelre nagyon. Még ekkor se éreztem a vést, hiszen máskor is előfordult velem ilyesmi. Ilyenkor felkerestem Saád Judit doktornőt, akit 50 éve ismerek, ő belenyomott a fájdalom közepébe egy adag Lidocaint (még meg is kérdezte szúrás közben: benne vagyok?), és néhány perc múlva már semmit se éreztem. És később sem. Természetes volt, hogy felhívom. Persze, szó sem lehetett arról, hogy felkeressem, hiszen az ő korosztályát a miniszteri rendelkezés eltiltotta a rendeléstől. Őt kizárták a munkából, engem bezártak a lakásomba. Vacak helyzet. Kiderült az is, hogy azt a valamilyen módon speciális Lidocaint most és mástól meg se kaphatnám. De adott tanácsokat (azóta Almási Csilla internetes gerinctornáját művelem), ám a fájdalom annyira nőtt, hogy 0–24-ben fáj, bármilyen testhelyzetet is választottam. Azért ez új élmény volt. És nemcsak ez.

Itt kezdenek a napok összefolyni az emlékeimben, de tudom, hogy valamelyik hétvégi este volt, amikor a kanapém szélére, a fal mellé készítettem a vekkereket, a rádiót, a papír zsebkendőket, a mobilomat meg a házi telefonkészüléket, hogy bármire lesz szükségem, karnyújtásnyira legyenek. Mert nehéz éjszakára készültem, és nem ok nélkül. Félálomban forgolódva vergődtem, de egyszer csak kopogást hallottam az előszobaajtómon. Megnéztem az órát: hajnali három. Ki lehet ilyenkor? Eszembe jutott az a folyosónkon lakó néni, akinek szokása volt késő esténként bekopogni a szomszédokhoz különféle kérésekkel. Egyszer, éjnek idején azt kérte tőlem, hogy segítsek bejutni a lakásába, mert nem tud hazamenni. Hát honnan jött? – kérdeztem. Hazulról! – felelte önérzetesen. Kikászálódtam vele a folyosóra, a lakása ajtaja nyitva állt... Tudtam, hogy hajlamos máshová is bekopogni, ezért nagyokat nyögve arra gondoltam, hogy ezúttal átengedem másnak a jótett felemelő érzését. De a kopogás nem szűnt. Ej, gondoltam, mire feltápáskodnék, már úgyis itt lenne a reggel. Egy ideig csend, majd újra, most már türelmetlenebbül a kopogás. És ekkor megdöbbenve láttam, hogy a bejárati ajtómnál felgyullad a villany.

„Ki az?” – kiáltottam, és már ugrottam is. Két nővér állt ott, fehér köpenyben, ugyancsak megdöbbenve. Az egyiküket ismertem, a mi nagyszerű éjszakás Éva nővérünk, a másikuk – mint kiderült – a központi ügyeletről való Judit

nővér. Azt mondták, hogy perceként átadtam a vészjeleket, de telefonon elérhetetlen voltam, ajtót nem nyitottam, ezért kénytelenek voltak a recepción biztonsági tartalékként őrzött lakáskulccsal bejönni. A házi telefonunknak ugyanis az a „tulajdonsága”, hogyha leemeljük a kagylót és kb. 30 másodpercig nem szólalunk meg, akkor automatikus vészjelzést ad az ügyeleten. Én pedig alvás közben levertem a kagylót a helyéről.

„Milyen fitt a tanár úr” – mondták kedvesen és feltehetően őszintén, ahogyan végignézték rajtam, és abban a pillanatban belém hasított a fájdalom, amelyről addig tökéletesen elfeledkeztem, pedig elég nagyot ugrottam a kanapémról. Az éjszakai találkozás két kedves hölgygel kellemes beszélgetésbe fordult, aminek a végén nem úsztam meg, hogy a könyvemet ajándékozzam... De megérte! Erős biztonságtudattal ajándékozott meg ez a kaland, és ennél aligha lehet fontosabb. Judit nővér telefonon, Éva nővér személyesen keresett meg másnap reggel is.

Egymás után hívnak fel – ikrek! – hűgaim. Most lettek 80 évesek, étterembe mentünk volna, a férjekkel együtt, de ennek most lóttak. Ezért gratuláló e-mailt írtam nekik, és mint évtizedeken át minden családi ünnepen, az volt az egyik – alantas! – célom, hogy megríkassam az ünnepelteket. Elégedetten nyugtázom, hogy most is sikerült. Ezzel a mondatommal: *„Nem szűkölködöm vitalitásban, ám az én koromban már időszerű az elmúlással is foglalkozni. Tőletek csak azt kérem, hogy tartsátok be a világra érkezésünkkel bevált sorrendet, mert nem szeretnék olyan világban élni, amelyikben Ti nem vagytok jelen.”*

Délután felhív telefonon – a szomszéd épületben van a rendelője – Petró doktornő, aki már megkapta a főnővértől azoknak a gyógyszereknek (és egy injekciónak) a listáját, amit Saád doktornő javasolt. Petrókata (csak így hívják, s ez mifelénk felér egy becézéssel), hosszan elmagyarázza mindegyik felmerült gyógyszer hatóanyagát, s azt is, hogy az injekciót ajánlja a legkevésbé, s azt is, hogy amint enyhül a fájdalmam, a tablettaszedést hagyjam abba, de addig is felír egy gyomorkíméléshez szükséges gyógyszert, ezzel kezdjem

minden nap. A beszélgetés tartalma és nyugalma felért egy tudományos ismeretterjesztéssel, pedig – tudom – ő is agyon van hajtva.

Nálunk az a rendszer, hogy amit az orvos felír, azt a házi patikához továbbítják, ők beszerzik, és tőlük lehet átvenni. Én csak azokat a gyógyszereket szoktam odautaltatni, amelyeket ingyen ad az Olajág (és ez nem kevés!), ami pénzbe kerül, azt magam szeretem kiváltani. Hát, ez most aligha lehetséges. Ezért, ha a Petrókata által felírt gyógyszer nincs raktáron a házi patikánál, akkor arra várni kell minimum egy napot. Vagyis jó szándék ide, orvosi segítség oda, a fájdalommal még együtt kell élnem.

Nem is tudom, miben fáradtam el jobban. Az írásban vagy a gyaloglásban, de ha folytatni akarom, akkor ajánlatos lesz edzenem magam. Mára azért legyen elég ennyi.

2. nap (március 31.)

Nagyjából másfél óráig tartott a fürdés, gyakori szisszenésekkel, halk feljajdulásokkal. Elég egy kis vacak a testben (ezúttal néhány centis beékelődött és begyulladt izom a derekamban), és már az egész sem hajlandó rendesen működni. Bezzeg most eszembe se jut a mindig eredményes szigoromat alkalmazni.

Ugyanis, amikor nagyobb túrára indulok, még a vírusmentes békeidőkben, tehát minimum napi 10 kilométernyi mászkálásra a budai hegyekben, reggel, az indulásnál még nem mindegyik alkatrészem lelkes. Pár lépés után, először a derekamat szoktam kicsit „érezni”. Akkor megállok, és félhangosan (hogy a járókelők még se nézzenek hülyének), azt mondom a derekamnak: ide figyelj, csak nem képzeled, hogy miattad az egész testem le fog állni. Megyek tovább, akkor valamit érzek a térdemnél. Újra megállok: ha azt gondolod, hogy egy féltényérnyi csont meg a környéke nyafogására megváltoztatom a tervemet, nagyon tévedsz. Megyek tovább, ekkor meg a bokám vacakol. Újfent megállok, neki is elmondom a korholó szöveget, majd megyek tovább, és néhány

perc múlva azt veszem észre, hogy minden „jelzésük” elmaradt: nyilván *elszélyellték magukat*. Aztán már egész nap nincs velük semmi baj, sőt estére kifejezetten elégedettnek érződnek. Bezzeg most hiába prédikálnék, meg se próbálom, örülök, ha van erőm megmosni valamennyi alkatrészemet, noha mindegyik csaknem elérhetetlen távolságra van.

Hozzák a reggelit, majd újra kopogtatnak: a kérésemre narancsot és Domesztost vásároltak.

Megérkezik az első lelkiizős telefon, ezúttal Inci. Persze, ezt is magyaráznom kell.

Tavaly óta, amikor az Olajág Otthon 11 lakójának portréját tartalmazó, az Olajág által sokoldalúan támogatott könyvem megjelent, elvállaltam egy belső irodalmi pályázat zsűrielnökségét, igyekeztem segítséget nyújtani a negyedévenként megjelenő Olajág Magazinnak, és valahányszor találkozom különböző rendű-rangú vezetőkkel, mindig őszintén mondom el a véleményemet – és nemcsak a pozitívát, vagyis a kapcsolatunk őszinte.

Mi sem természetesebb tehát, hogy tegnapelőtt, amikor a szigorú változások felgyorsultak, írtam két sort a főigazgatónak, felajánlottam a segítségemet, mivelhogy – a lumbágóm előtt – jó erőben éreztem magam. Hamar jött a válasz. Az egyik: segítsek olvasnivalót ajánlani a lakóknak a kényszerű beszo-rueltság idejére. A másik: amennyiben igény lenne rá, beszélgessek telefonon azokkal a lakókkal, akik a bezártság+betegségük miatt különösen rossz lelki-állapotban vannak. Az elsőt gyorsan teljesítettem: 23 könyvből álló olvasólistát ajánlottam fel (Móra, Móricz, Weöres, Pilinszky, Tóth Krisztina, Rejtő Jenő, Csaba László, Polcz Alaine, Lázár Ervin és sokan mások), mindegyik ajánlatomat megindokoltam, már szét is küldték a lakóknak. Az utóbbi feladatra is meglehetősen készen álltam, hiszen köztudott, hogy ebédelésnél az étteremben is szabályos „fogadóórát” tartok, többen is – és nemcsak ott – megtisztelnak életük aktuális történetével, a problémáikkal vagy éppen a tanácskérésükkel. Mondtam is, hogy a most kezdődő telefonos lelki szolgálattal protestáns lelkész, zsidó rabbi és katolikus plébános lehetek egy személyben; azért ez nem mindenkinek adatik meg!

Tehát Inci. Régi „páciens”. Nagyon magányos, és nincs igazán fogódzója az élethez, viszont remek a humora. Őt tréfálkozó attitűddel és főként pajzán célzásokkal lehet feldobni. Most is körülbelül egy órán át beszélgetünk, kacag az elköszönésnél. Néhány perccel később visszahív és sír: „Imrém, most imádkoztam, és hálát adtam az Istennek, hogy Te vagy!” Meg se tudok mukkanni.

Őszintén szólva nem nagyon bánom, hogy teljes karantént rendeltek el nálunk. Amíg a lakásból még ki lehetett menni (csak az ételért mentem, este meg sétálgattam az udvaron a kerítés mellett), bármennyire kerültem is, minduntalan összetalálkoztam olyan – egyébként nagyon kedves – lakókkal, akik valamiféle rosszul értelmezett virtusból semmiféle egészségügyi óvintézkedésre nem hajlandók. Egy kellemes és értelmes férfitársam meg is sértődött, amikor azt mondtam neki – tele szájjal rám nevetett és köhögött –, hogy 20 centire van tőlem, menjünk már kissé széjjelebb. Hiába igyekeztem mosolyogni közben. Hát ilyen veszély egyelőre nem fenyeget.

Nézem a tévében, ahogyan Simon András Kovács Zoltánnal interjút készít. Simon egykori tanítványom, tehetséges, okos, művelt fiú, a pályafutását mindig is figyelemmel kísértem, és ha tetszett valami, levélben gratuláltam – amint más tanítványaimnak is. Általában mosolygós, ezért feltűnő, hogy gondterhelt képet vág, homlokot ráncol, amíg Kovács beszél, és ezzel óhatatlanul olyan hatást kelt, mintha neheze esne megérteni, amit hall, mintha neheze esnék a koncentrálás, pedig – mondanom se kell – szuperintelligens fiú. Sajnos, Kovács egyszerűen lemossa néhány percben. (Ami azt jelenti, hogy mindent elmondott, amit ő akart, és szinte semmit, amit Simon kérdezett!) Simon ugyanis elköveti azt a hibát, hogy intelligens kérdéseket tesz fel, pedig ennél a pasasnál az kontraproduktív. Itt egyszerűen csak ügyes kérdéseket kell feltenni, és véletlenül se szabad a kérdésnek Kovács előzőleg elmondott szavaihoz kapcsolódnia. A „Nem gondolja-e” kezdetű kérdések kislányos finomkodásnak hatnak ebben a légkörben, csaknem nevetségesen feleslegesek abban a háborús szituációban, amelyet a médiában a hatalom képviselői

következésként létrehozna, pontosan, sőt olykor kifejezetten tehetségesen leképezve az aktuálpolitika kedvelt játszótérét, sőt létezésformáját.

Sok-sok éven át tanítottam az interjúkészítést több újságíró-generációnak, sőt interjú adó vezetőknek is, mert bizony nekik is érteniük kell(ene) hozzá. Mondanom sem kell, hogy ami manapság (és már jó ideje) ennek a műfajnak az ürügyén történik, akár a bulvárbán, akár a politikában, akár a köz-, akár a magánéletéről, annak már nem sok köze van ehhez a színes, tisztességesen informáló, fontos tartalmak hordozására és különleges tájékoztatásra is alkalmas műfajhoz, amit interjúnak nevezünk. Tisztelet – mint mindig – a kivételnek.

Fájok, fájok. Megcsinálom Almási Csilla gerinctornáját, miközben a számítógép monitorján látom, amint magyarul-mutatja – hát csak részben esik jól. Nyolc perc az egész. De lefeküdnöm hozzá, majd utána felkelni, az szintén majdnem 8 perc. Sebaj, holnap már megkapom a gyógyszereket.

Még egy pillantás a szemközti házra. Most nem jött ki az erkélyre a Vöröshajú Nő. Ez új felfedezés, majd holnap részletezem.

3. nap (április 1.)

A Vöröshajú már korán reggel kijött, ugyanolyan rejtélyesen, mint mindig. Nagyon vékony, beburkolózik valami kabátba, leül egy asztalhoz, kiteszi a csészéjét, és a zsebéből előkapott dobozokból elővesz valamit. Cigarettazni kezd anélkül, hogy rágyújtott volna. Biztos valami elektromos cigit szív. Légvonalban talán 20-30 méterre lehet tőlem a szemközti ház, ezért csak később veszem észre, hogy vékonyka füstöt fúj ki. De hiszen – jut az eszembe – valahol van nekem egy kirándulásokon használt távcsövem... Kukkolni fogok, és nem sül le a bőr a képepről?! Érzem, hogy inog a moralitásom. De én magam is, amikor fájó derekammal a távcsövet keresem.

Nézem a nőt, feltűnő a dús vörös haja, az arcát azonban hiába szeretném látni, mert más irányba fordul, többnyire lehajtott fejjel néz maga elé. Alig slukkol

párat, feláll, valamit az erkélyük szélén tornyosuló, üres virágcserepek közé rejt, és már megy is a lakásukba. Tudom, tudom, szégyellni kellene magam, és azt is tudom, hogy nem fogom. Elvégre anyaggyűjtés ez, szakmai tevékenység, hátha jó kis szappanopera kerekedik majd belőle.

A rádióban sokszor bemondják, hogy Puskás Öcsi születésnapja van, most lenne kilencvenvalahány éves. Szegény Puskás, ha a mai magyar focit látná, valószínűleg abba is belehalna. És szegény ország, amelynek Puskás a legfőbb híressége szerte a világon, és akiről idehaza talán már csak lánykör nincs elnevezve...

És most beugrik Hárs Gyuri, néhány éve elhunyt szívbeli barátom, volt egyetemista társam, elképesztően nagy költői tehetség, akivel még hasonlítottunk is egymásra. Első önálló kötetét (A láz keresztjén címűt) 1958-ban adták ki, nekem így dedikálta: „Cserhalmi Imre komámnak, növekvő szeretettel, a külső-belső hasonlóság jegyében: Hárs Gyuri”. Két-három, műfordításait is tartalmazó könyv után egyszerűen abbahagyta. Nem írt több verset. Dolgozott lapnál, tévében, több helyen, írt mindenfélét, de verset soha többé. Nekem se árulta el, hogy miért. Ami megszakadt benne, az valóban a költői véna volt.

Hogy miért jutott eszembe Puskás Öcsiről? Mert az említett kötetben jelent meg a Különös óda című verse, amelyet 1955-ben írt. Íme!

Hogyha a bőrlabdával iramlasz végig a pályán,
Hogyha cicázol az idegekkel a két kapu táján,
Százerek szeme és füle és keze és szíve dobban:
Egy ország ere lüktet minden mozdulatodban;
És ha az ellenfél csak egy ujjal érne tehozád,
Híveid akkor fájdalmas kínját veled osztják.
Lám versengve imádnak a te híreddel telekürtölt
Országok, tenéked hódol a külföld.
Most a világok előtt te vagy és te lehetsz csak a fétis;
Dózsa, Petőfi, Kossuth vagy akár Rákóczi nevét is,

József Attilát vagy Csoma Sándort mért tudná a világ?
Most a te néped lett a magyar, te nagy, isteni láb;
S nincs az az áldozat itt, mit meg nem tenne a néped,
Minden ballábak legballábbika – érted!

Még mindig aktuális, sőt! Csakhogy akkor a magyar futball remek volt. Manapság, aki valóban futballsportot akar látni, csak a tévén teheti, aligha veszteget időt a hazai focizgatásokra. Pedig manapság olyan kis magyar falu is akad, amelynek a különlegesen formatervezett stadionjában a pálya fűthető. Nem árulom el, hogy hol van ez, de gyakran gondolok arra, milyen szerencse, hogy Kádár Jánosnak a sakk volt a kedvenc sportja. Mennyivel olcsóbban megúszta az ország.

Az izomlazító gyógyszeremet megkapom és bekapom, de a gyulladáscsökkentőt még nem sikerül a patikánknak beszereznie. Holnapra ígérték.

Hallgatom, hogy a zongorakészítéséről híressé vált zongoraművész is nyilatkozik a rádióban, sok művésszel, neves emberrel egyetértésben azt javasolja, hogy maradjunk otthon. Ez rendben van, ezt értem. Azt már nem, hogy az első mondatában köszönetet mond Magyarország kormányának, amiért stb., stb. Istenem, régi szocializmusbeli élményeim köszönnek vissza, akkor sem volt kötelező az éppen aktuális hatalomnak való udvarlás, most sem az, és akkor se emelte senki művészi reputációját, bár jogos lehetett a feltételezés, hogy közelebb hozza valamilyen kitüntetéshez, kedvezéshez. És ma? Miért érzi egy kitűnő zongoraművész, hogy így kell tennie? Vagy ha így érez – ami szíve joga –, akkor miért nem magánlevélben írja meg, miért rádióban tüntet vele? Én három évtizeddel ezelőtt azt hittem, hogy az a világ végleg elmúlik. Mégse?

Kakaós csiga a reggeli, mindig nagyon jó.

Felhív Vanda, egy másik „ápoltam”, aki nagyon hajlamos mindent gyanakvással kezelni (az élet, persze, gyakran őt igazolja), és aki a balesete miatt hetekig feküdt törött térdrel, de már jól mozog. Csak a lelke, az törékeny szegénynek,

és sehogyan se érti, hogyan lehet az aktuális körülmények között derűsnek maradni. A telefonbeszélgetés végére már érti, de tudom, hogy hamar elfelejti, és legközelebb előlről kezdhetem a vigasznyújtást. Igen okos asszony, de azt hiszem, hogy nála is az a fő gond, ami igen sok embernél: nincs olyan belső, lelki tartaléka, amelyből nagy baj esetén erőt meríthetne.

Megérkezik dr. Szirmai Viktor főigazgató sorrendben talán már ötödik körlevele. Sokszor volt az a benyomásom – és ezt sohasem titkoltam –, hogy az itteni menedzsment nem elég proaktív, de érzékelvén, amit a rendkívüli helyzetben produkál, szívesen visszavonom. Ez a körlevél is részletesen tájékoztat minden lényeges eseményről (például, hogy nálunk nincs megbetegedett lakos és dolgozó, hogy az ÁNTSZ vizsgálata jó eredménnyel zárult), egész hangütésével reményt kelt, nyugalmat sugároz, megköszöni a türelmet és együttműködést, a döntéseket alaposan indokolja. „Kérem Önöket, ne ijedjenek meg attól a tényről sem, hogy munkatársaim szájmaszkot viselnek” – írja empátiával. Mellékel a leveléhez egy napirend sablont meg egy egyszerű házi tornagyakorlatot, és kéri a sűrű szellőztetést „persze vigyázva arra, hogy ne fázzanak meg”. Megemlékezik arról, hogy az Olajág Otthonoknak ma van a hetedik születésnapja. Néhány perccel a levél érkezése után kopognak: mindenki kap egy születésnapi tortaszeletet!

Délutánra feltűnően csökkennek a fájdalmaim. Ahhoz, persze, nincs merzem, hogy üljek, mert amikor csak picit is próbálkoznék vele, belém nyilall ott és úgy. Járkálok, fekszem, a falat támasztva álldogálok... Állva eszem, tévézek, olvasok és írok. A terasztól a lakásajtóig 13 lépés. Azelőtt az Örs vezér térig és vissza volt a kedvenc és a kisebbik napi sétám, együttesen 16 troli megállónyi távolság. Egyszer megszámloltam, hogy az Örstől hazáig 5367 lépés. Hát, ezt 13 lépésenként megcsinálni sohasem lesz türelmem, Bár... sohasem mond, hogy soha, hosszú még a karantén.

A lefekvés is könnyebben megy. Talán jól fogok aludni, és nem kell minden spontán megfordulási moccanásnál fájdalomra riadni.

4. nap (április 2.)

Vanda feldúltan telefonál: „bedobtak” hozzá egy „cetlit”, amin közlik, hogy „kajaszűkítés” lesz, hát ez felháborító. Én még nem kaptam meg: nálunk négy nagy épületben összesen csaknem 600 ember lakik, a házaspárokat leszámítva mindenki külön apartmanban, hát előfordul, hogy az egyik épületbe hamarabb jut el valami hír, mint a másikba. De Vandát sikerül megdöbbenem azzal, hogy én már szinte vártam egy ilyen értesítést. Mert hónapok óta, rendületlenül és nagyon drágák az alapanyagok, tudjuk a közelben lévő Bosnyák piacról is, és nyilván van egy költségkeret... Vanda világléletében jómódú volt, most is az. Én sose voltam az, és ha belegondolok, életem túlnyomó részében menzán kajáltam. Ez a gyakorlottság és sok évtizedes tapasztalat erősen csökkenti az ilyen irányú érzékenységet.

A menzáról jut eszembe az a kifejezés, amit biztosan a menzák mindig éhes népe alkotott: a Zilahy-leves. Nagyjából száz éve élt és működött a sikeres bestseller-író, Zilahy Lajos, akinek ismert műve volt a *Valamit visz a víz*. No, ezt szoktuk azokra a levesekre mondani, amelyek... nem is kell részleteznem. Az utóbbi időben a korábbinál talán gyakrabban tálaltak nekünk Zilahy-levest (pedig milyen kiválókat is tudnak főzni!), és mintha olykor-olykor csökkent volna a húсок mérete. De általában Andiék – így hívják a nagyszerű konyhafőnöknőt – igen jól működnek, ezért az új helyzetet, illetve tendenciát érteni véltem, nem is háborogtam. De miről szólhat ez a mostani cetli?

Hamarosan megkapom én is. A nyolc menüt háromra, a reggeli és vacsora választékát kettőre csökkentik, természetesen a diétás, a hús- vagy laktózmentes stb. választékok megmaradnak, egyszerre két liter tejet adnak ki dobozban egy hétre. Nagyobb bajunk ne legyen, hívom vissza Vandát, aki könnyen megnyugszik, hiszen nem is a konkrét változással van baja – ismerem már őt –, hanem a világgal, amely mindig gyanakvásra ad okot, ám aminek ő azért mindig túljárt az eszén. Nem volt kunszt, teszem hozzá magamban, mert mindig elegendő pénze is volt hozzá.

Jankovics György, aki győri színigazgató koromban a főnököm volt, nagyszerű ember, akivel tartom a kapcsolatot, pár sorban gratulál az új könyvemhez, majd arra kér, írjak neki érveket arról, hogy az öregség szép ajándék. Látni vélem hunyorgó mosolyát, mi adna ihletet, ha nem ez. Azonnal megírom és elküldöm. Még talán sort keríthetek rá. Egyébként is eljátszom a gondolattal, hogyha még lenne rá életidőm, talán írok majd egy könyvet ezzel a címmel: Öregnek lenni jó!

Most Adrienn, a főnővér behozza azt a gyógyszert, amelynek a használatát csak nagy körültekintéssel javasolta a *dokinénim*. Egy nappal később érkezett a tervezettnél, és ez a késelem most jól jött, ugyanis sokkal kisebb és kevesebb a fájdalom, mint tegnap. Ezért merész elhatározással úgy döntök: nem veszem be. Amit nem nyelek be, abból nem lehet baj – ez régi vezérlő elvem. Mégis merésznek érzem magam, mert az orvosi utasítást mindig, az utolsó cseppig/vesszőig/mássalhangzóig be szoktam tartani. Hiszen ha az orvos nem kap pontos tájékoztatást a javaslat, munkája, például gyógyszerézése (rész) eredményéről, akkor hogyan várhatnám, hogy a további diagnózisa, terápiája sikeres legyen. Almási Csilla tornája nem igazán esik jól, de azért csinálom. És azért se adom fel, mert az utóbbi napokban hídom. A fürdőszobai mérlegem roppant kegyetlen.

Este ismét a Mezzo csatorna műsorában gyönyörködöm, ha ez nem lenne, akkor talán el is költöznék innen. A húsvét előtti napokat azért kedvelem, mert ilyenkor gyakran tűznek a műsorra oratóriumokat, gyakrabban köszön rám az a zenei világ, amiben – lelkész szüleim családjában – felnőttem. Hirtelem összeszámolom, melyek azok az oratóriumok, amelyeket már gyerekkoromban megismertem, illetve többször is hallottam. Mindenekelőtt Bachtól kettő, a Máté és a János passió, Händel: Messiás, Haydn: Teremtés, Rossini: Stabat Mater, meg azért ide veszem a két Requiemet (Mozartét és Verdiét).

De a mai nap ajándéka az interneten, ahogyan Puccini Turandotjából a híres Nessun dorma áriát énekli firenzei erkélyéről Maurizio Marchini, a világhírű tenorista, aki a dal végén az ölébe kapja a gyereket, s a vírusjárvánnyal fenye-

getett tömeg az utcáról, tapssal köszöni meg a produkciót. Ezután rákeresek Pavarottira, egy felvételen ugyanezt a dalt énekli. Az ária ezzel a szóval végződik: Vincerò!, vagyis győzni fogok, és ha jól emlékszem, a magas h-t kell kivágni a végén. A nagyszerű Marchini ki is vágja, minden hangja tisztességesen megtámasztva, kiegyenlített, tartalmaz minden fekvésben, szaknyelven szólva légében, tökéletes artikuláció, megcsinálja tisztes erővel, ércesen, hatásosan, muzikális, mindent tud az éneklésről, amit meg lehet tanulni. Taps, taps, taps neki! És Pavarotti? Pavarotti nem megcsinálja, Pavarotti nem is énekel, belőle valahogy könnyedén és egyszerűen kiszáll a dal, mintha csak mosolyogva beszámolna egy érzésről. Úgy lenyűgöz, hogy megfeledkezem a tapsról. Ez a különbség a kiválóság és a zseni között. Hajszálvékony, de hatalmas.

Az esti fürdőszobázásnál ijedten látom, hogy a lábfejem szinte az elformátlanodásig fel van dagadva, sőt az alsó lábszáram is. Mindkettő. Ez új, mert a bokám egy gyógyszertől már régóta dagad. Nem fáj, nem színes, na, irány aludni, lesz itt még holnap feladat.

5. nap (április 3.)

Bekopog a főápoló és a tévéből is ismert hőmérőt a homlokomhoz tartja: 36,4. Remek! Kihasznlom az alkalmat, megmutatom a lábamat, bokától felfelé is megdagadt és piros pettyek szaporodnak rajta. Azt mondja, szerinte a bőr feszülése miatt pirosodik, kenjem valami testápolóval, ha nem változik, hétfőn megmutatjuk a doktornőnek. Ettől kezdve minden ételosztásnál szóba kerül, hogy a helyzet nyugaton, pontosabban a lábam délen változatlan.

Vera fel- (pontosabban vissza-) hív. Kiválóan zongorázik, szeretett volna velem négykezeseket játszani, de engem zavart, hogy meg se közelítettem az ő tudását, inkább nem vállaltam. Zenéről viszont vele lehet a legjobban beszélgetni. Elmondja, hogy Brahms A-dúr keringőjét mennyire szereti, Radu Lupu előadásában még meg is könnyezi. Én meg ajánlom neki azt a három

oros zongoristát, akiről nem is hallott: Danyiil Trifonov, Grigorij Szokolov és Gyenyisz Macujev. Elmondom neki, hogy melyiket miért szeretem.

Mindenhonnan zúdul rám a politika, és megint beválik a régi gyakorlatom. Miután több rádiónál is dolgoztam, valahogy függővé váltam. Az előző lakásom minden helyiségében volt egy kis rádió, tehát bárhol tartózkodtam, bármit csináltam – bekapcsolhattam. Később finomítottam a módszerem. Egy-más mellé tettem két rádiót. Az egyik a Kossuth adóra, a mindenkori aktuálpolitikai szócsőre volt beállítva, a másik a Bartókra, a komolyzenei csatornára. Azt a mocskot, amit a Kossuth öntött rám, azonnal le tudtam mosni a Bartókkal. Mind gyakrabban jut az eszembe a csaknem három évtizede Amerikában élő, a New York-i Columbia egyetemen is oktató fiam bölcs mondása: „Az emberiség mai állapotában nem kunszt vallásalapítónak, diktátornak, maffia-vezérnek lenni.” Amennyire találó, annyira elkésérítő.

A Vöröshajú délelőttönként sűrűn érkeznek az erkélyükre, de amint végez a cigijével, már megy is a lakásba. Csak most nem. Nagyon hosszan beszél a mobilján valakivel. Most végre látom az arcát, már amennyire látom. Elő a távcsövet: negyvenes lehet, vastag szemöldök, jelentős orr, szép bőr, a nyakában kecses medál, a körmén élénk piros színű lakk. Feláll: valószínűtlenül vékony, de nagyon jó alakú. Ki lehet? Csak azért ér rá ennyire, mert járvány van? Az erkélyen más nem látható. Egyedül él? Vagy beteg? Komolyan mondom, kifejezetten jólesik ez a picurka rejtély.

Inci jelentkezik: nem messze az ő épületüktől megállt az utcán egy fekete autó, két bőrruhás férfi lépett ki belőle, a felerősített hangú autórádióból keringő szólt. A férfiak integettek az erkélyen megjelenő, karanténba zárt lakóknak, néhány alkalmazott az udvaron táncolni kezdett, mindenki mosolygott, integetett. Fél óra múltával a férfiak felkiáltottak az erkélyre, szép napot, vidámságot kívántak. Ugye, milyen kevéske eszközzel, fáradsággal és idővel is mekkora örömet lehet szerezni? Vírusmentes időben is érdemes lenne megkísérelni. Még ma kiderült, hogy a MÁV Szimfonikusok néhány tagja volt a tettes.

Hajnalban nem tudtam aludni, sétálni kezdtem a szobámban, olykor aggódva nézegetve dagadt és pirosodó lábamat. Aztán gyorsan elaludtam, de időben felébredtem, vagyis fél 7-kor. Bármi történjék, pontosan akkor megszólal a belső vekkerem. Nem is bánom, mert az évek, évtizedek múlását azon is mérhetem, hogy amikor makkegészséges vagyok, akkor is mind több idő kell, hogy reggelenként nappali üzemmódba helyezzem magam.

Ismét megméri a hőmérsékletemet, most 35,7, alacsonyabb, mint tegnap. Húha, a végén még ki fogok húlni! Na, ja, a legvégén, az biztos, de azt nem fogjuk elkapkodni.

Csomagot hoznak fel, az Európa Kiadótól jött. A recepciónál – a ház vírusvédelmi szabálya szerint – két napig „fektették”, csak azután hozták fel. Ennek ellenére kis alkoholos kézfertőtlenítővel vékonyan átdörzsölöm az első és hátsó borítólapját. És csendben elszörnyülködöm magamon: hová jutottam... Amerikai szerző műve, erről is recenziót kell írnom az olvassbele.com-nak. Mindenesetre sétálva olvasni sokkal könnyebb, mint írni.

Kedves e-mailt ír a szomszéd épületből Ádám, akinek a portréja szintén szerepelt a már említett könyvemben. Kilencvenéves, művelt, sikeres feltaláló, zeneszerető, gondolkodó ember. A felesége nemrég meghalt, az nagyon megviselte, de úgy látom, már túlesett a gyásznak azon a szakaszán, amely intenzív, tartós szenvedést jelent. A levele derűs. De milyen legyen az ember a mi korunkban? Hiszen adatott nyolc-kilenc évtizedünk, olyan volt, amilyen lehetett, de volt! Vajon az utódaink közül hányan... bele se merek gondolni, ha végignézek a mai világon. Egyszer, a kisebbik fiam, nyilván azért, hogy örömet szerezzen nekem, azt találta mondani: Apu, mi majd folytatni fogjuk, amit ti... Közbevágtam: Csak azt ne, kisfiam, csak azt ne!

Annyira elment ez a nap, észre se vettem. Egy nap alatt mennyi mindent szoktam csinálni, most meg úgy emlékszem, hogy semmit se tettem. Olyasmit, persze, amit valóságos tettnek minősíthetnék. A felnőttképzésben sokaknak tartottam *time controlling* című tréninget, mert köztudomású, hogy az időgazdálkodás probléma a legtöbb ember számára. És most magamon látom, hogy

mennyire igazat beszéltem, illetve gyakoroltunk: az idő tényleg kifolyik a kezünkből, ha nem fogjuk meg. Jó, jó, majd holnap. A halogatás... az meg... Álmos vagyok. Holnap is lesz nap. Talán...

7. nap (április 5.)

Tegnap lógtam, összevonom a hétvégét, amelyen az átlagosnál is kevesebb az esemény, hiszen az alkalmazottaknak nincs munkaidejük. Általában. De még bezártan is érzékelem, mennyi plusz erőfeszítésre kényszerülnek, és mennyire nehéz lehet beosztani őket. Hiszen mostanában még az is a szociális asszisztensek dolga, hogy egyik-másik lakó kiskutyáját megsétáltassák!

A zuglói létesítmény négy egyforma épületből áll. Én a B-ben lakom. Ide is a főápoló hordja az ebédet, de akad olyan épület, ahová már a műszaki karbantartó viszi. És a postára menni (a lakók befizetendő csekkjeivel) csak olyan irodistát engednek, aki személyesen nem találkozhat a lakókkal. Megkérdezem az egyik szoc. nővérünket, Noémit, hogy van, és úgy súgja, mintha szégyellnie kellene: kicsit fáradtan. Megkérdezem Mariannt, a szociális csoportunk vezetőjét – aki éppen azért jár körbe, hogy összeszedje a lakók mosásra szánt, szennyes ruháit –, hogy van, azt mondja: jól. Látom – felelem simogató mosollyal. Visszamosolyog erőtlen köszönettel, és siet tovább. Tudom, hogy az irodában azért kell órákig a számítógép mellett ülnie, mert az irtózatossá méretű adminisztráció a járvány idején se csökken, sőt: azt hiszem, hogy sőt!

Egyszer, amikor az ajtóban állok, szinte végigfut a folyosón az apró termetű takarítónő, aki csak egyszer helyettesített a mi épületünkben. Nos, ő remekül dolgozik. Hozzánk ezúttal nem takarítani jött, hanem szemetelni. Itteni szakszargon: azt jelenti, hogy összeszedni azokat a nejlonzacskókat, amelyekben a lakók a szemetüket tették ki az ajtajuk elé. „Csókolom, Imre bácsi”, mondja vidáman, és bár nem szeretem, ha bácsinak neveznek, most szinte jólesik. (Tudom, tudom, hogy bácsi vagyok, de nem szeretem hallani. Istenem, mindenkinek más a rigolyája.)

Azon kapom magam, hogy keresem az alkalmat, amikor az ajtóba állhatok. Nem lépem át a küszöböt sohasem, de jó látni egy kis mozgást, embereket. Mindig szerettem, hogy forgalmas helyen lakom. Ezen az első emeleti folyosón van a szociális (mentálhigiénés) csoport irodája (ők kivétel nélkül mindennel foglalkoznak az egészségügy kivételével), itt van az egészségügyi nővérek szobája is, és a híres 105-ös terem a könyvtárral, különféle vallások istentiszteleteinek, ünnepeinek, évfordulóknak, vidám találkozóknak mindig forgalmas színhelye. És még azon is kapom magam, hogyha a folyosón eldübörög valamilyen kocsi – bármit visznek vagy hoznak – kíváncsian kinézek, és örülök, ha ismerőst látok, bárki is az.

Mit is tettem szombaton? Kompótot csináltam. Nagy almaevő vagyok, amíg Kiskunlacházán laktam, ősztől télig egymagam meg tudtam enni 40 kiló almát, amit természetesen ősszel vásároltam a termelőtől. Itt is összegyűlt vagy 8-9 darab, volt még egy kis fahéjam, úgyhogy kompót lett belőle. A fahéjon kívül semmit sem teszek bele, nekem elég az az édesség, amit az alma produkál. De az nagyon kell. Azt veszem észre, hogy egyre jobban kívánom az édesseget, legalább annyira, mint kamaszkoromban. Mézet is gyakran eszem. Lehet, hogy már beteges ez a folytonos vágy, majd utána nézek a neten.

Zsazsi, az egyik szociális asszisztens mindnyájunknak adott egy csokinyuszi húsvéti jókívánság keretében, s ezzel nagyon próbára tett. Fertőtlenítőszerral lemostam a nyuszi színes papírját, kibontottam és leharaptam a két fülét, de alig mentem arrébb, már fordultam vissza: leharaptam a fejét is. Na elég, gondoltam, a többit majd estefelé. Hát nem sokáig bírtam: félóra múlva az egész nyuszi befaltam. Önfegyelemből bukás.

Mi történt még szombaton? Szaporodnak a lelki ápoltságaim. A házi telefon a kanapém közelében van, tehát amikor telefonálnak, azonnal hanyatt vettem magam, az a derekamnak meg a lábamnak is jót tesz, maga a beszélgetés pedig a lelkemnek. Egyre inkább tapasztalom, hogy nekem legalább annyira hasznos a velük való kapcsolat: élvezem, hogy hallgatnak rám, a tanácsomat kérik, elsírják magukat, dühöngenek. Hogy kibeszélik magukat, és

éppen „belém” beszélnek... A bizalmuk fontos és nagy öröm nekem. Nem tudom, ők mennyire vannak feldobva ezektől a beszélgetésektől – ezt állítják –, de én mindenképpen. Ráadásul fantasztikus információs csatornák. Anélkül, hogy bármit is kérdeznék, nagyon sok mindent tudok meg a különféle épületekben lakók szokásairól, sorsáról, félelméről, rémhíreiről, ápolóik viselkedéséről, ellátásuk színvonaláról, a kinti hozzátartozóikról, a tévés élményeikről, a közérzetükről.

Terjed a neten egy jópofa játék. Felírnak önmagukról 5 vagy 10 vagy akárhány általuk betöltött munkakört, foglalkozást, és azt írják, hogy a felsorolásból az egyik kamu: melyik az? Én már elég sokszor, önéletrajzokban, interjúkban vagy a könyveim borítóján is felsoroltam milyen sokat és sokfélét műveltem kacskaringós életemben, ezt fel se vittem a netre, viszont eljátszottam azzal a kérdéssel, hogyha még lehetne másik életem, mi szeretnék lenni. Ez jó volt, fogom is ajánlani a pácienseimnek. Rájöttem, hogy bizony nagyon sok minden van a világban, amire kíváncsi lennék, amiben részt szeretnék venni: életmódok, helyszínek, érzelmek, közösségek... Elsőre az jutott az eszembe, hogy Marseille-ben, egy kikötői kocsmá csaposa szeretnék lenni. Én, aki életemben összesen tizszer sem jártam kocsmában. Talán éppen ezért?!

Azon nem csodálkoztam, hogy a zenei pályák következtek. Szeretnék a milánói Scala tenoristája lenni, vagy világjáró kínai zongoraművész, de leginkább karmester, valamelyik európai – például a zürichi – operaház főzeneigazgatója. Ha lúd, legyen kövér: a Metropolitan is jöhet. Nagyon jól el tudok képzelni egy életet a KLM pilótájaként, Londonban egy nagy könyv- és zenemű-kereskedés tulajdonosaként, Los Angeles-i szállodaigazgatóként, nagyon jó lenne Versailles-ban kertésznek, Barcelonában főépítésznek, Bostonban feltalálónak lenni és profi teniszezőként a top 5-be tartozni. A végére hagytam, pedig nem a sor végén jutott az eszembe, sokáig viaskodtam is a gondolattal, de azt hiszem, hogy a világban egészen más kultúrával élni, másként látni és gondolkodni, a maga nemében az is fantasztikus emberi élet lehet a maga módján: szóval egy nagy indiai városban lehetnék utcán élő koldus. Na jó, azért mégse egész életemben...

Az igazi pihenés mindig az, ha az ember úgy nem csinál semmit, hogy kifejti magát az aktualitásokból, csak ül, és hagyja, hogy elszabaduljon a fantáziája, hogy egy picit kiforduljon a napjából, a környezetéből, az időérzékéből, a kötelességéből, az aktuális programjából. Nagyon sokszor akkor jutottak az eszembe utólag értelmesnek bizonyult ötletek, gondolatok, következtetések és felismerések, amikor konkrétan nem is gondoltam rájuk. Most például, ebben a nagyon veszélyes, gyászterhes időszakban, amikor hallgattam az Operatív Törzs sokadik tájékoztatóját, azon tűnődtem, hogy vajon milyen mechanizmussal folyik a világon a hullaszámlálás. Van valami központi gyűjtőhely, ahová az intézmények, a területek vezetői beküldik írásban a friss adatokat? Vagy körtelefon: na, nálatok hány beteg távozott az éjjel? És hol van az a pont, amelyiken a politika eldönti, hogy mikor és mennyit óhaj ebből nyilvánosságra hozni? Merthogy az egész világon így történik, afelől semmi kétségem. Aztán azon gondolkodtam, hogy mi folyik a temetkezési vállalatoknál, a hullaégető krematóriumokban, kapnak-e pluszpénzt a sírásók, és mekkora pluszjövödelemre tesznek szert azok az egyházak, amelyek a temetést is pénzért végzik, naná! Drágultak-e az urnahelyek a nagy keresletre tekintettel? Esetleg adnak némi víruskezdvémenyt? Meggyőződésem, hogy Ferenc pápa alkalomadtán szívesen vállalna minden olyan változtatást, amely az elesettekhez, a szegényekhez, a mindent felülíró krisztusi irgalomhoz hozná közelebb az egyház gyakorlatát. Meg kell nézni, kik utálják és bírálják nyíltan is a saját pápájukat! Jellemrajzzal ér fel.

Gyönyörű idő a hétvégén. És még ebben a kis utcában is, amelyikre az erkélyem nyílik, milyen sokan közlekednek. Odébb, egy lakópark udvarán a gyerekekkel tollaslabdázik egy házaspár, közel hozzájuk rollereznek, labdáznak. Az utcán idősek is, fiatalok is gondtalanul sétálgatnak. Beszélhet ezeknek a tudomány meg a kormány! Nem vagy beteg, mégis betegséget okozhatsz másoknak! Pusztába kiáltott szó. Hogyan is várhatnának el szolidaritást attól a társadalomtól, amelynek szolidaritást hordozó szervezeteit, például a szakszervezeteket régóta a közélet periferiájára szorították, amelyben az úgynevezett elit évtizedek óta arra mutat példát, hogy nyugodtan taposs át másokon,

ne törődj joggal, törvénnyel se, ha éppen úgy kívánja pillanatnyi érdeked. A tévében, premier plánban azt mondja egy jóképű fiatalember, tenyérbe mászó pimaszsággal: sohasem voltam beteg, most se vagyok beteg és nem leszek beteg. És képtelen felfogni, hogy a tőle egy méterre álló ember éppen miatta válhat beteggé. Vagy ami rosszabb: nem érdekli. Látom rajta, hogy alig titkolt véleménye: hadd hulljon a férgese. Hogy is mondta a fiam? Az emberiség mai állapotában...

Mindenesetre a derekam teljesen gyógyultnak mondható, a lábam egyáltalán nem.

Holnap hétfő, remélem, ismét találkozom Petró doktornővel. És megint lesz bennem egy kis lelkipurdalás emiatt, hiszen vannak itt nálam sokkal inkább, sőt teljesen elesett emberek, rájuk kellene több gyógyító idő.

8. nap (április 6.)

Bekopog Anett, az egyik kivételesen szorgalmas takarítónő, hogy jönne takarítani. Mondom, hogy én a karantén végéig biztosan nem kérek takarítást. Nem szomorítom el, van elég dolga. De akkor írjam alá a papírt, mondja, amit akkor szoktunk, amikor végeznek a takarítással. Később jövök rá, hogy az aláírással azt igazoltam, amit nem is kértem. Ezt majd módosítanom kell. Egyszer az egyik takarítónő, akit órákig vártam a lakásomban, nem jött el, és később vettem észre, hogy a papírjára azt írta: nem volt otthon a lakó. Erre a papírra piros tintával ráírtam, hogy EZ NEM IGAZ. Semmi sem lett belőle. Később mondták el a takarítónők, hogy ezeket a teljesítési papírokat soha, senki nem nézi meg. Egyszer a nagytakarítással is úgy jártam, hogy... nem mondom tovább, a takarítást, mint témát kimerítettnek nyilvánítom. Noha változatlanul aktuálisnak.

Akárcsak a lábamat. A főnővér, amikor a reggelit hozza, megígéri, hogy szólni fog a doktornőnek, aki mindig hétfőn délután rendel nálunk. Valóban, Petró-kata felhív telefonon, megkérdezi, mi van a lábammal, és azt mondja, hogy az

egyik nővérrel nemsokára meglátogat. Én, a kommunikációs gyakorlattal sokoldalúan „megrontott” emberként már a telefonban elmondom neki, hogy legutóbbi tanácsainak nemcsak a konkrét tartalmát, hanem a szellemét is megfogadtam, vagyis a derékfájásaim folyamatos csökkenése miatt be se vettem a gyógyszert, és hogy nagyon köszönöm. Félóra múlva megjelenik Krisztina nővér társaságában, megnéz egy-két képet a falon, elmondom, kiket ábrázolnak, aztán leguggol és úgy nézi, tapogatja a lábfejemet, lábszáramat. Úgy látom, hogy a bokámnál a vénát is keresi. Majd azt mondja, hogy biztosan nem orbánc, hiszen nem forró, igaza van a főápolónak: a bőröm valószínűleg a feszülés miatt lett piros. Elhagyhatom azt a gyógyszert, amelyik a baj okozója, elmondja, milyen gyógyszert fog helyette felírni, kéri, hogy ismét mérjem a vérnyomásomat, és azt mondja, húsvét után majd kontrollálunk. Ha az új gyógyszer se válik be, keresünk újabbat.

Milyen kicsi is elég a boldogsághoz. Túl a viselkedésén, amit nagyon csípek, már az a tény is vidámmá tesz, hogy néhány hét után valaki betette a lábát a lakásomba, pedig nem vagyok nagyon vendéglátó fajta. És az is, hogy odakinn, a „való világban”, aligha fordulhatna elő bárkivel is, hogy a háziorvosa a lakásán keresi fel, holott nincs vésszesen akut, kórházi beutalást, sürgősséget igénylő baja! Hamarosan behozza a főnővér az ambuláns lapot, amelyhez a doktornő mellékeli egy vénás lábtorna leírását is. Azonnal kipróbálom, nem minden mozdulat könnyű, de nagyon jólesik.

9. nap (április 7.)

Nemrégiben megkérdezték tőlem, kik a kedvenc íróim, és nagyon sajnálom, hogy a felsorolásból kifelejtettem Suetoniust, pedig mindig öröm, ha a Caesarok élete című könyvébe van időm belelapozni. Ma is ezt tettem. A II. században alkotó római írónak ez a könyve tizenkét római császár portréját tartalmazza, és bármikor olvasom, mindig fontos új-régi felismeréseket ébreszt fel és erősít meg bennem az emberiség természetéről és általunk megismerhető történelméről. Julius Caesartól Neróig, Caligulától Vespasianusig elég széles

a skála, de mindig arról szól, hogy a korlátlan személyi hatalom hová zülleszt-
het egy embert. Meg arról, hogy a római ember a legvéresebb terror idején se
tett lakatot a szájára. Arról, hogy a diktátor nagyon szereti, ha az emberek fél-
nek, csak azt nem szereti, ha nem attól félnek, amitől ő szeretné. Arról, hogy
az embereket sohasem komplikáltan, hanem mindig a primitívségig együgyű
dolgokkal lehetett igazán megvezetni. Ha pedig mégsem, akkor mindig kéz-
nél voltak s rendfenntartónak bizonyultak a „rendkívüli” rendeletek. A többi
közt ezt mondja és bizonyítja konkrét kutatásain alapuló, bizonyítottan igaz
tényekkel Suetonius a római császárság néhány évtizedéről.

Eljátszom a gondolattal: hogyha azt kezdenék terjeszteni a világ erre hajlamos
vezetői, hogy Soros György ismeretlen orvosi beavatkozással a saját szerveze-
téből (mondjuk a sípcsonkjából) állíttatta elő a koronavírust, amit a hálózata-
ival azért akar elterjeszteni a világon, mert ebből busás haszonra tehet szert,
százezrek akadnának, akik azonnal elhinnék. Sőt: az eddig is sikeres, súlyko-
lásos technikával hamarosan milliók is. Mert *az emberiség leghalálosabb víru-
sa a butaság*, ami nem cseppfertőzéssel öl, mégis látványosan terjed az úgyne-
vezett civilizált országokban is.

De hogy a saját portám előtt seperjek: ma eleredt az orrom vére. Évenként
egyszer-kétszer előfordul, többnyire reggel, és könnyű elállítani. Most is köny-
nyű, de most azért van ok az aggódásra. December óta – hogy ne finomkodjak
– előnt a takony. Nagyon rendszeresen, gondosan eltávolítom, mert ennek
hiányában már volt fájdalmas arcüreggyulladásom, ami felszúrással végző-
dött. De az régen volt. A hónapok óta tartó, szüntelen taknyosságot éppúgy
nem tudom mire vélni, mint ahogy az ilyenkor vele előkerülő picit, alvadt vér-
darabokat sem. Hónapokon át nem törődtem ezzel, mert amikor dolgozom,
hál’ Istennek nem érek rá betegnek lenni. Most sem vagyok az, de ebben a be-
szorított helyzetben többet, alaposabban figyelek annak az érzékeny szerke-
zetnek a működésére, amit a szervezetünknek nevezünk. Az az igazság, hogy
több ilyen takony közeli tünettel máskor – ha ráérek, persze – már régen or-
voshoz fordultam volt, de most?! A házi orvos bizonyára fül-orr-gége szakor-
voshoz utalna. Oda a karanténból el se mehetnék, de nem is akarnék. Most?

Rendelőbe, kórházba, olyan közegbe, amely garantáltan nem vírusmentes? Várákozni valahol órákig? Na nem, akkor egyelőre maradjon inkább az elegánsan szólva orrváladék-túltengés. Csak ez a vérzés ne lenne...

És szégyenletesen hosszú töprengés után jövök rá, hogy sok év gyakorlataival ellentétben december óta nem nyitott ablaknál alszom: talán a levegő szárazsága az ok? Mindenesetre este beteszek a mosógépbe egy-két frottírtörölközőt is – a saját gépemen, mindig magam mosok, és ez jó módszernek bizonyult –, éjszakára pedig a kanapém közelében fogom kitergetni őket, hadd szálljon a pára!

A szemközti ház teraszán megjelenik egy fiatal lány, az arca feltűnően hasonlít a Vöröshajúéra, ugyanaz a forma, de sokkal finomabb vonásokkal. A lánya lenne? Egy srác is előkerül, nyurga kamasz, hosszú lábakkal, ez meg a fia? Ekkora gyerekei lennének? Mindjárt öregebbnek tűnik, mint eddig. De a fiatalok nem sokáig maradnak. Én sem.

Másfél órán át sétálok a szobában, a bejáratott útvonalon, a terasztól a lakásajtóig. Nagyon jólesik.

Az egyik szomszédom a nagyon süket, nagyon aranyos Hilda asszony, akivel az erkélyünkre könyökölve szoktunk beszélgetni, bár már voltunk egymás teavendégei. Lelkes olvasója volt a könyveimnek, és csak egyetlen állítással nem értett egyet. Ezt kedvező aránynak tartottam, ezért nem is vitattam. Most a nyitott ajtókon át hallok a hangját: „Aljasok, aljasok” – kiáltja eddig sose hallott hangerővel, indulattal. Majd egyszer megkérdezem, hogy kiket minősített ilyen hevesen, tőle szokatlan stílusban...

Felhív Vicus, mondanám meg neki Muci telefonszámát, de nem tudom, viszont megadom Gerdáét, aki tudja és biztosan megmondja neki. Szegény Muci néni! Kilencven fölött jár, meglehetősen mozgékony, szellemileg tökéletes állapotban, nagyon szeret beszélgetni, négy hónap alatt, amióta itt lakik, biztosan több emberrel ismerkedett össze, mint én négy év alatt, pedig én sem vagyok zárkózott fajta. Mindenkinek elmondja (többször is), hogy egyetlen

gyermeke kényszerítette be ide. Egyetlen gyermeke igen jómódú, Budán él, Muci pedig egyedül lakott egy zuglói családi házban. Lett volna pénz bármilyen megoldásra, ha az ő magánya aggasztotta volna az utódját. De a talán nem is leplezett cél az volt, hogy pénzzé tehessék a házat. Nem bírták megvárni, amíg meghal. Ekkorra sebet cipel élete végén Muci, és tudjuk, hogy ez már sohasem fog behegedni.

A főnővér kopog, beadja a lábtorna leírását, amit a doktornő ígért, meg az ambuláns lapot. A gyógyszert megrendelték. Azonnal nekiesek a tornának, igen kellemes, nem úgy, mint egy-két napja a gerinctorna.

Reggel és délben vérnyomásmérés: ugyanolyan jó értékek, mint amilyeneket a most leállított gyógyszer eredményezett. Persze, fél nap alatt még nem ürült ki a hatóanyaga a szervezetemből.

És a nagy diadal: a toner cseréje. A fénymásológép jelzi, hogy fogytán a tonerből, vagyis a festéktartályból az anyaga. Hetekkel korábban, tehát időben vettem újat, de már azt is képtelen vagyok kitalálni, hogyan vegyem ki a régit. Ha rajtam múlt volna, sohasem csinálom meg, mert a generációs önbizalomhiányom is megakadályozta volna, és akkor még a valóságos ügyetlenségemről nem is beszéltem. De felhívtam Bedő Pistát és nem csalatkoztam. Elküldött nekem egy rajzot a csere lebonyolításáról, és addig-addig mondta, hitette el velem, hogy nem lehetek akkora hülye, amekkorának tartom magam (és amekkorá vagyok)!, hogy végül is sikerült. Hú, nagy nap ez, nagyon nagy! Ha nincs karantén, meg se próbálkoztam volna vele, megkértem volna valakit. Éljen Pista, éljen a jó barátság, éljen az a tudat, hogy 86 évesen is fejlődhet az ember, ha – muszáj neki.

Élvezem a papi szövegek változásait a rádióban. Azt mondja az egyik: Isten most nem azt akarja, hogy az ő házába lépj, most ő lép a tiedbe. Megnyugtató, hogy ilyen pontosan tudja, mit akar az Isten.

10. nap (április 8.)

Még mindig kiváló a vérnyomásom, este is az volt. Vannak még örömök.

Még reggel e-mailt írok a lányomnak Győrbe és a fiamnak Amerikába, a szöveg azonos: hogy vagytok?

Zsófi, a lányom azonnal telefonál, úton a munkahelye felé. Szerényen elmeséli, hogy a főnöke nyugdíjba ment, őt nevezték ki a helyére. Daga a keblem! Szerencsére mindegyik gyerekemnél bőven van okom a büszkeségre. Zsófi főiskolát végzett, a győri önkormányzat család- és ifjúságvédelmi részlegénél dolgozik, sosem mondja önmagáról, de tudom, hogy nagy tudású, lelkiismeretes, megbízható munkaerő; kilenctagú csoportjuknak Győr egyik nagy kerületéről kell gondoskodnia. Krisztián, a férje évek óta Ausztriába jár dolgozni, valami speciális, modern, számítógép-vezérlésű masinát irányít a fémiparban. Vasárnap este elutazik, pénteken délután megy haza, le se merem írni mennyivel többet keres, mintha ugyanezt a munkát itthon végezné. Zsófi lányom nemcsak a saját munkáját látja el, de a két kisiskolás gyereket meg a háztartást is, sőt mellékmunkát is vállal azokra az órákra, amikor a gyerekek már alszanak. Most azt kérdezem, hogy Krisztián még nem munkanélküli-e Ausztriában? Hát, eltaláltam, nem volt kunszt. Most itthon van, ez nagy könnyebbség Zsófinak és nagy öröm a gyerekeknek.

Péter Amerikából rögtön e-mailt ír. A járvány miatt együtt van a család (mind a négy fia is), tulajdonképpen apailag jól jár. Mondanom sem kell, sokkal szűkszavúbb, mint a lányom, pláne írásban. Ő fel szokott hívni, és nagyjából egyórás telefonbeszélgetésben szokott tudósítani a fiúkról, a feleségéről és persze önmagáról.

Elfogyott a mézem, amit még a Bosnyák piacon vettem. Nagyon szeretem, de fél kilónak nem szoktam ilyen gyorsan a végére érni. Az utóbbi években valahogy édesszájú lettem. Akárcsak kamaszkoromban. Második gyermekkor? El ne felejtsem bediktálni, amikor a lakók vásárlási igényeit írják össze. Nem cukorra vágyom, inkább csokoládéra, de általában az édességre. Pedig sok gyümölcsöt eszem, és mégis! Nem abnormális ez?

Nincs arra időm, hogy kétségek gyötörjenek, mert cseng a telefon. Dezsó hív, fölöttem a harmadikról. A róla írt portré is szerepelt a tavaly megjelent könyvemben, nagyon érdekes figura, ludovikás tiszt volt, de a civil életben is feltalálta magát. Szinte a merevségig introvertált, de szeretetéhes ember. Itt, a házban két hölgylakó révén két őrangyala is van (így nevezem őket), ketten felváltva támogatják, gondozzák, ügyelnek rá, ugyanis Dezsó az utóbbi hónapokban fokozatosan és véglegesen megvakult. Egyedül ülni, világtalanul egy apartmanban, ahová most már az őrangyalai se tehetik be a lábukat: kemény sors. Azért hív, mert úgy érzi, hogy az utóbbi napokban romlik a kaja minősége, és a véleményemet kérdezi. Mi tagadás, én is úgy érzem, de ezzel a helyesléssel most nem segítenék rajta. Inkább arról beszélek, hogy nem érdemes azon dühöngeni, amin biztosan nem tudunk változtatni, mert csak magunkat rongáljuk vele, a helyzet attól a régi marad. De be kell fejeznünk a beszélgetést, mert kopognak az ajtaján, és a telefonban is hallom a női hangot: Dezsó bácsi, takarítani jöttem.

Bekopog Noémi: mit vásároljanak nekem legközelebb. Egy vödör nápolyit és ablakpucolásra alkalmas törlőkendőt kérek, mivelhogy az ünnepek ürügyén ezt is meg akarom csinálni. Azt mondja, már csak húsvét után tudja a holmit megvenni, mire én: amíg nápolyit nem kapok, addig úgysem vagyok hajlandó ablakot pucolni!

A vérnyomásom még mindig jó, de az orromon nem segítettek a félig vizes frottírtörölközők. Elhatározom, hogy előveszem a melegebb paplanomat, és éjszaka nyitott ablaknál fogok aludni.

Mariann, a szociális csoport vezetője kopog be: van-e szennyes ruhám, amit levinne a mosodába. Tudhatja, hogy nincs, hiszen mindig is a magammal hozott mosógépet használtam, a mosodába csak vasaltatni vittem a holmit, és ott nagyon szépen, és pontosan dolgoznak. Tudja ezt Mariann, de rendkívüli idők vannak, mit lehet tudni.

Délután többször is megismétlem a lábtornát. Nézegetem a lábamat: talán nem csupán beképzelem, hogy mintha kissé apadt volna a deformálódás a lábfejemen, a vádlím se olyan feszes... Nem biztos.

Mielőtt megint gyalogolnék a szobában, elvezényelem az Egmont nyitányt meg a Verdi-opera, A végzet hatalma nyitányát, természetesen a rádió hangja mellett. Előveszem Bach két koráljának a kottáját a Máté passióból. Zsófi nagyon bölcs volt, amikor ragaszkodott ahhoz, hogy a pianínómat is magammal hozzam. A két korált már régóta meg akarom tanulni, hiszen már régóta ismerem, sokszor énekeltem a templomban, de Bachot játszani egyik hangszeren se könnyű. Pedig ez a két korál tulajdonképpen egy. A passióban kétszer adja elő a kórus, de mindkétszer más a szöveg és más a hangnem: egyszer D-dúrban, egyszer pedig f-mollban, ha jól emlékszem. Megpróbálok tanulni, de nem igazán megy, hiába, régen ültem utoljára a hangszer előtt. Most majd lesz rá időm, bőven, és nem is baj.

11. nap (április 9.)

Nagycsütörtök, szaporodik a papi jelenlét a rádióban (is), és megint megcsodálhatom a fantasztikus alkalmazkodóképességet. Azt mondja az egyik pap: „Isten a gondoskodás egy részét most átadja nekünk.” Aktuális igehirdetés.

Meghozzák, amit kértem. Négy szem narancs, 8 szem paradicsom, igaz, nagyon szépek, de 1500 Ft!

A Facebook jelzi, hogy Erdei Lillának, az egyik kedves tanítványomnak születésnapja van, persze, hogy küldök gratuláló e-mailt neki. Nem akármilyen a történetünk. A Bálint György Újságíró Akadémia hallgatójaként záróvizsgát kellett tennie, történetesen én voltam a vizsgabizottság elnöke – egyébként csaknem negyven éven át a tanára is. Lillának éppen a vizsga napján kellett bevonulnia a kórházba, hogy megszüljön első gyermekét. Hónapokon át nagy pocakkal, vidáman járt az órákra, mindenki izgult, hogy a baba ne a vizsga idején akarjon világra jönni, de ő éppen akkor akart. Miközben vizsgáztattunk, mentek a tele-

fonok a szülészetre: hol tart az anyuka? Az volt a szándéka ugyanis, hogy akár a szülés előtt, akár utána bejön vizsgázní. Nem részletezem, de olyan szerencsétlenek voltak az akkori körülmények és szabályok, hogy pótvizsgára se lehetett volna módja. Már mindenki levizsgázott, amikor jött a hír, hogy éppen most tart a szülés az utolsó fázisában. Visszaüzentem, hogy megvárjuk. A vizsgabizottság elnökeként felfüggeszthettem a vizsgát, hát ezt tettem, és aztán órákig vártunk Lillára. A bizottság egyik tagja volt Nagy Iván Zsolt, a HVG kiváló szerkesztője, jól kibeszélgettük magunkat. Lilla igazán hősiesen, a férje támogatásával, az arcáról letörölhetetlen mosollyal megérkezett. Tapssal fogadtuk, és egyetlen vizsgakérdést tettem fel neki: hogy van? Köszönöm, jól – mondta, és természetesen kitűnőnek értékeltem a feleletét! Mindössze azt kértem, hogy azonnal menjen vissza a babájához, Lilihez. Nem kellett biztatni. Azóta egyszer-kétszer, itt-ott találkoztunk, a babája már megnőtt, a különleges szülés, illetve vizsgatörténete pedig felejthetetlen marad.

Ha már a tanítványoknál tartunk, mind többen érdeklődnek az ország különböző részeiből a hogylétem felől, és ez bizony meghat. Merthogy a Facebook által közzétett születésnapom alkalmával általában több százan gratulálnak, az is nagy öröm, de ott az alkalomra a Facebook figyelmezteti őket. Most viszont az irántam érzett aggodás indítja őket, semmi más.

A Népszava újságírója, ugyancsak volt tanítványom, Gulyás Erika telefonál. Országos körképet akarnak publikálni az idősotthonok helyzetéről, én autentikus hírforrásnak számítok. Nem a személyes közérzetemet hangsúlyozom, hanem idézem a főigazgatói körleveleket, amelyeknek a dátumából és tartalmából egyértelműen kiderül, hogy az Olajágnál minden óvintézkedést már jóval korábban bevezettek, mielőtt erre bármiféle hatóság kötelezte volna őket. És ráadásul a költségeseket is.

Látok egy borzasztó videót New Yorkból: egy kórházi nővér, bár fenyegetettséget érez az őszintesége miatt, elmondja, milyen katasztrófális helyzetet kell megélniük: semmiből sincs elég, ami a betegellátáshoz kellene. És látjuk a ha-

talmas hűtőkamiont, amelybe berakják a holttesteket. Érezni a halál szagát – mondja sírva a nővérke.

Kapom sorban a házi telefonokat, ezért majdnem mindegyik épületből van hírem. Már nem azonos a helyzet mindegyikben, amint a hírszolgáltató lakótársak hangulatában sem. Aki gyanakvó, aki összeesküvés-elméleteket gyártó, aki hivatásos elégedetlen, aki *örökmorgó*, az még inkább az lett. Viszont aki optimista, derűs, jóhiszemű, az nem lett olyanabb. A negatív helyzet a negatív tendenciákat erősíti.

A Vöröshajú ablakot pucol. Lassan, aprólékosan. Sámllira áll, magasra nyújtózik, még feltűnőbb a jó alakja. De van valami végtelen lassúság minden mozdulatában. Az arca többnyire kifejezéstelenül merev. Akkor is, amikor telefonál, akkor is, amikor bögréből iszik, cigarettázik, vagy nagyon rövid ideig együtt van kinn az erkélyen feltételezett családtagjaival. Lehet, hogy a végtelen nikotinfüggősége teszi. Mert valójában láncdohányos. Előfordul, hogy félórán belül kétszer is kijön cigizni, és még este fél 11-kor is látom, ahogyan szívja.

Bach nehéz. Áttérek az America, the Beautiful című dalra, amit már elég jól tudtam játszani, de elfelejtettem. Az egyik alkalommal, amikor kinn jártam a fiamnál, felajánlotta, hogy elvisz a New York-i Metropolitanbe. Azt kértem, hogy ne oda vigyen, hanem a Carnegie Hallba, a komolyzenei hangversenyek legendás színhelyére. Így is történt. A hangverseny végén a karmester megénekeltette a közönséget – nemcsak Fischer Ivánnak vannak remek performance ötletei –, és nekem nagyon megtetszett az a dal. Amikor hazajöttem, a fiam elküldte e-mailben a dal zongoraváltozatának a kottáját, kinyomtattam, megtanultam. Egy gombnyomás Amerikában, ahogy a kottát valahonnan beillesztette a gépébe, egy másik gombnyomás, és a kotta már a lakásomon landolt. Sok ezer kilométerről néhány másodperc alatt. Micsoda világ!

Vajon ilyen lesz-e a világ a járvány után is? Mi marad belőle, mi nem? Barabási Albert-László, ez a magyar származású, kiváló tudós, hálózatkutató, akinek előadását az ELTE alumnusaként Pesten is hallgattam az ELTE Magna Aula nevű dísztermében, nemrégiben elmondta, hogy a tudósok idejekorán, talán

már november-decemberben figyelmeztették a politikusokat a nagy járvány veszélyére, de ők a fülük botját se mozgatták, vagy legfeljebb csak azt. Meg lehetett volna előzni a pandémiát, vagy legalábbis nagyon fel lehetett volna készülni rá. Nos, ez a tudós a napokban azt is mondta, hogy a járvány utáni világban sok társadalmi, gazdasági változás (magyarul a nyomor!) több ember halálát fogja okozni, mint a vírusok. Ez a tudós nem *fake news*-gyártással foglalkozik, nem politikai haszonszerzéssel, nem az irhája mentésével, szóval hiszek neki. De borzalmas, amit mond.

Orrvadás színben szebb, mennyiségben nem kevesebb, lábdaganatom enyhül, de az új vérnyomásgyógyszeremet még nem kaptam meg. Annyira sajnálom a nővéreket, olyan sok, nem a vírus miatt elesett állapotú lakóval van dolguk, még én is nyaggassam őket? Nem, egyelőre nem reklamálok. Este egy picit nagyobb számot mutat a vérnyomásmérőm, de ennyivel tavaly még vidáman eléldégteltem. Amíg az Uzsoki kórház kiváló főorvosa nem ragaszkodott ahhoz, hogy a vesém miatt a 120/80-as tartománynál „egy dekával” se legyen magasabb. Ezt fényesen el is értük az új gyógyszerrel, ami miatt viszont a lábam... Jaj! Ezt már leírtam a naplóban. Most már állandóan a valódi vagy vélt testi tüneteimmel, nyavalyáimmal fogok foglalkozni? Isten őrizzen ilyen beszűküléstől!

12. nap (április 10.)

Este fél kilenc. Most fejeztem be kétórás járkálásomat. Szobaturának nevezem, nem nagyon izgalmas, de nagyon egészséges. Ma még hátravan egy vérnyomásmérés... de már én is unalmasnak tartom az egészségtémát. Persze, ezt azért tehetem, mert semmi se fáj. A nap úgy kezdődött, hogy Vanda felhívott, és minden bevezetés nélkül, szinte belekiabálta a fülembe: negatív! Kiderült, hogy az ő épületükben már végeznek gyorstesztet. Ujjbegybe bökés, pici vér és nagyon gyors eredmény. Nálunk tesztnek nyoma sincs, de nem ez a gondom.

Az a gondom, hogy mintha az intézmény visszatérne a járvány előtti, általam sokszor bírált állapotába, a belső kommunikáció folyamatos – majdnem azt mondtam: következetes – elhanyagolására. Ez alól üdítő kivétel volt az a néhány nap, amelyben a főigazgató remek körlevelekkel tartotta a lakókkal a kapcsolatot, mindenről informált, mindent indokolt. Állítólag egy másik épületünkben tegnap kaptak tőle új levelet, bár ott sem mindenki. Mi egyáltalán nem kaptunk. Megkérdeztem a szociális csoportunk vezetőjét, ő is csak hallott róla. Ma mesélte el az egyik harmadik emeleti lakónk, hogy ő kapott az új, rövid időre szóló étlapból, de csak miután reklamált az intézményvezetőnél. Én ilyesminek a létezéséről sem hallottam.

Állítólag, állítólag... Nem véletlenül használom ezt a szót, mert a pusztá létével demonstrálja a tájékozottság labilitását. Igen sok telefonkapcsolatom lévén, hiszen mint írtam, gyarapodtak a karanténos időkben, elég sok mindent hallok a lakóktól az egész intézmény területéről, és a legtöbb ezzel az *állítólag* kezdődik. Akad köztük, amit első hallásra és bátran rémhírnek minősítek, annyira észbontó, de nagyon sokszor elbizonytalanodom. És ez baj. Ez baj volt az egészséges időkben, még nagyobb most. A lakók már csaknem két hete az apartmanjukba zárva nem érezhetik igazán jól magukat, és ebben a lelkiállapotban még hajlamosabbak rémhírekkel, fél értesülésekkel szórakoztatni vagy éppen hergelni egymást. És ez árt. A menedzsmentnek? Nem, hanem a lakók közérzetének, amit olykor a menedzsment mintha teljesen kifejejtene a működéséből.

Többször előfordult ilyesmi, aztán amikor emiatt ellepték a házat a rossz gondolatok és következtetések, akkor végre kezelték is az alaptalan híreket és véleményeket – utólag. Nem proaktívak voltak, sokszor csak reaktívak. Nem tudom, hogy amikor egy döntést – bármilyen kiválót is – meghoznak, mérlegelik-e annak a várható hatását, foglalkoznak-e azzal, hogy miként kellene ügyesen és körültekintően „megágyazni” a döntésnek, előkészíteni a közzétételt, a bevezetést, elvégre a lakók nem csak gondozottak, hanem szerződő ügyfelek is egyben. Utólag aztán kétszer annyi fáradság volt helyre tenni az értesüléseket, mintha a bevezetéskor tájékoztatták volna az érintetteket.

Persze, hogy így is előfordulhat gyanakvás, sőt még rosszindulat is, de jobb, ha már akkor kihúzzuk a fogat, amikor még nem nagyon fáj, és nem akkor kezdünk kapkodni, amikor már arcüreggyulladásal fenyeget az elhanyagolása. Arról nem is beszélve, hogy az utólagos magyarázkodással nehéz elkerülni azt a benyomást, hogy a vezetés csak a terjedő balhé miatt, tehát kényszer hatása alatt tájékoztat közérdekű kérdésekben. Természetesen a legszebb, legautentikusabb – de utólagos – magyarázat se tudja tökéletesen semmissé tenni azt a hírkáoszt, rossz hangulatot és bizalmatlansági hullámot, ami megelőzte.

Az sosem szerencsés, amikor egy vezető így kezdi a tájékoztatást: „Amint már önök is bizonyára tapasztalták...” Nem-nem! A tájékoztatásnak jóval előbb kellene arról szólnia, hogy mit fognak tapasztalni és miért. A bizalom félénk madár, könnyen elszáll, és nehéz visszacsábítani. A vezetés-szakmain túl van ennek egy humánus-morális oldala is. Itt már minden a még hátralévő életről szól, minden kérdés létkérdés, óriási az idős emberek érzékenysége, és ezt nem úgy kell tisztelni, hogy gügyögünk nekik és a lelkünk mélyén butácska óvodásoknak tekintjük őket. Még akkor sem, ha vannak köztük szép számmal olyanok is. Nincs fülsértőbb és méltánytalanabb, mint amikor egy fiatal vezető a „kérem”, a „köszönöm” a „pardon” használatára oktat ki nyilvános összejövetelen nyolcvan és a halál közt botorkáló embereket. Erre még visszatérek, az biztos.

Nem akarok itt arról papolni, hogy a jó közérzet megteremtése és fenntartása ilyen intézményben legalább olyan fontos és szakszerűséget feltételező tennivaló, mint a lakásfűtés vagy az egészséges élelmezés, de azt állítom, hogy a körülményekhez képest jó közérzet, nyugalom igen nagy mértékben erősíti az immunrendszert. Szóval, nagyon aktuális! És nem egy-egy alkalom, egy-egy tévedés vagy mulasztás a téma, azért fel se vetném; szemléletről van szó.

Na, most jól kimorogtam magam! De... de arra gondolok, hogy többször is voltam vezető az életemben, sohasem olyan rendkívüli időkben, mint ez a mostani, mégis előfordult, hogy bizonyos információkkal nem tudtam kiállni az általam vezetettek elé. Nem titkolózás miatt, nem azért, mintha nem

méltányoltam volna a jogos igényüket, hanem mert nekem se voltak pontos adataim, megbízható tényeim. Most az internet tele van olyan panaszokkal, hogy az intézmények, cégek csak nagyon sokára kapják meg a tesztek eredményét, hogy a járványigényekhez képest ijesztően kicsiny a laborkapacitás az országban, pedig az ottani szakemberek szinte a „haldoklásig” dolgoznak. Nem tudhatom, hogy a mi információhiányunknak milyen okai lehetnek, a korábbi főigazgatói levelek után az is feltételezhető, hogy az okok nem belsők, hanem külsők. Egyszer majd ez is kiderül, biztosan, és szép vezetői gesztus lenne, ha majd éppen a főigazgató mesélné el a lakóknak. De az elvek addig is érvényesek, remélem.

Ami pedig a konkrét napomat illeti, arról megint csak jót mondhatok. Reggel kérdeztem a nővért, megjött-e már az új gyógyszer, amit a doktornő már hétfőn megírt? Másfél órával később már be is hozta. Napi kettő – bevettem. Persze gyors változást se a dagadt lábamnál, sem a vérnyomásomnál nem várhatok. Mégis, némi izgalommal fogom most az esti mérést elvégezni, noha tudom, hogy az izgalom nem tesz jót az eredménynek.

126/84! Majdnem tökéletes, hurrá, jóccakát!